

Oponentský posudek disertační práce

Autor BP: Mgr. Pavel Zíkl
Název BP: Komplexní péče o děti s kombinovaným mentálním a tělesným postižením
Oponent práce: doc. PhDr. Bohumil Stejskal, CSc.

Předložená disertační práce Mgr. Pavla Zíkla řeší problematiku velmi potřebnou a v našich podmínkách takto souborně dosud nezpracovanou. Autorský text v rozsahu 189 stran obsahuje i seznam více než stovky odborných zdrojů, který představuje mimořádně rozsáhlý inventář domácích i zahraničních titulů a tím dokumentuje značný rozhled autora ve sledované problematice. Samostatnou přílohu pak tvoří dotazník pro učitele, záznamové archy pro rozhovory s učiteli, pedagogickými asistenty a rodiči žáků, hospitační záznam pro kvalitativní výzkum a záznamový arch pro sledování léčebné rehabilitace.

Disertační práci tvoří čtyři vzájemně provázané části, z nichž každá má stanoveny vlastní cíle, které vycházejí z cíle disertační práce jako celku. Struktura práce je logická, vzájemně vyvážená. Teoretickou část tvoří dvě kapitoly, z nichž první vymezuje pojem kombinovaného postižení a vybírá si ke sledování především kombinaci mentálního a tělesného postižení žáků v našich školách. Druhá kapitola, převážně metodická, je zpracována metodou prosté i komparativní kompilace z prací jiných odborníků doplněná vlastní expresí autora. V nebyvalé šíři se zaměřuje na možnosti uplatnění prvků léčebné rehabilitace ve škole. Empirickou část práce tvoří dvě kapitoly, z nichž jedna se věnuje kvantitativním poznatkům současného stavu vzdělávání sledované skupiny v našich školách, a to především připravenosti učitelů a podpůrným opatřením poskytovaným žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Druhá část práce se snaží kvalitativním výzkumem o komparaci situace ve vzdělávání žáků s kombinovaným postižením integrovaných v běžných školách na straně jedné se situací ve vzdělávání těchto žáků ve školách speciálních na straně druhé.

Teoretická část je zpracována na velmi dobré úrovni a poskytuje velmi cenné informace v této šíři pro skupinu osob s mentálním a tělesným postižením u nás dosud nepublikované. Je zde patrné zaujetí autora a jeho až detailní znalost komplexní rehabilitace a speciální péče o popisovanou heterogenní skupinu osob s postižením. Celou touto částí se prolíná jedna z dlouholetých překážek

realizace komplexní péče u nás, kterou je stále existující resortní rozdělení péče o žáka, klienta či pacienta – vždy o téhož jedince, ale v různých podmínkách, v různých institucích s rozdílným personálem i s rozdílným technickým vybavením.

V souvislosti s tím upozorňuji, že je třeba v textu důsledně užívat pojem „pedagogický asistent“ na rozdíl od „asistenta“ resortu MPSV.

K označení škol pro žáky s kombinovaným postižením (str. 14) nešlo o upřednostnění mentální retardace a kní o připojení další vady jako „přidružené“. Vycházelo se ze závažnosti vady a v tom případě zpravidla právě mentální retardace vyžaduje vysokou míru podpory.

Jestliže nás teoretická část disertace může naplnit optimismem – co už všechno o potřebách speciální péče žáků s kombinovaným postižením víme, poznatky z empirického výzkumu nás nemohou potěšit (a jde o počty dětí v řádu tisíců). Zjištěné údaje, byť některé závislé na ochotě respondenta říci pravdu nebo v jiném případě na subjektivním vnímání a pocitu respondenta nebo pozorujícího, jsou ve svém souhrnu přeci jen obrazem současné skutečnosti, kterou reprezentuje:

- nedostatečná připravenost pedagogů
- nevyužívání speciálních učebnic
- absence spolupráce odborníků
- dokonce absence povinných individuálních vzdělávacích plánů (téměř 20 % případů)
- porovnání speciální a integrované výchovy ukázalo ještě převyšující počet pozitiv u škol speciálních.

Proto mne překvapuje, že autor nepředkládá nějaký návrh zásadních opatření a zůstává u komparace požadavků „co by se mělo“ s aktuální zjištěnou skutečností. Navrhuji, aby se k této otázce autor vyjádřil při obhajobě.

Nemohu u tak pečlivě vybavené disertační práce přehlédnout některé překlepy a záměny -i- a -y- ve shodě přísudku s podmětem apod. (např. na str. 32, 47, 80). Velmi dobrému textu neprospívají formulace žurnalistického charakteru, neboť vědecká práce má pracovat s pojmy exaktní hodnoty (finance, za dob komunismu...)

Závěr

Aktuálnost zvoleného tématu je nesporná v současné etapě integračních snah a navíc vyplňuje v naší odborné literatuře tuto chybějící problematiku.

Disertace rozhodně **splnila svůj cíl**, neboť poskytla obsáhlou základnu teoreticko-metodických informací a přesvědčivě poukázala na neuspokojivý stav v řešení předložené problematiky.

Zvolené **metody vědeckého výzkumu** lze přes výše uvedené výhrady přijmout.

Přínos předložené disertace spatřuji v tom, že je jednou z prvních prací u nás, která se zabývá skutečně ucelenou rehabilitací osob s kombinovaným mentálním a tělesným postižením.

Je možno ji považovat za velmi dobrou učebnici **komplexní rehabilitace** z pohledu, který nám dosud chyběl. V tom spočívá **její význam, pro společenskou praxi i další rozvoj vědy**.

Předloženou disertaci Mgr. Pavla Zikla doporučuji k obhajobě, neboť splňuje požadavky na tento druh prací kladené.

V Liberci 9. 6. 2009

oponent doc. PhDr. Bohumil Stejskal, CSc.